

«Κάρμεν» του Στ. Τσακίρη από τον ΘΟΚ

Σκηνοθεσία - Σβετλάνας Χαραλάμπους. Σκηνικά - κοστούμια - Άγγελος Αγγελή. Μουσική επιμέλεια - Σάββας Σάββα. Χορογραφίες - Βαλέρι Ντμίτριεφ. Παιζουν: Μαρία Μίχα, Σταύρος Λούρας, Γιώργος Μουαϊμης, Κώστας Δημητρίου, Βαρνάβας Κυριαζής, Ανδρέας Τσουρής, Κώστας Βήχας, Σοφία Καλλή, Άλκηστis Παυλίδου, Αδριανή Μαλένη, Μαρίνα Μαλένη, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος.

Ο Σταύρος Τσακίρης έγραψε το θεατρικό του έργο βασιζόμενος πολύ περισσότερο πάνω στο λιμπρέττο της όπερας του Ζορζ Μπισέ παρά στο διήγημα του Προσπέρ Μεριμέ. Ο γάλλος συγγραφέας, μεγάλος μάστρος της αφήγησης, με τη λιτή και ευλύγιστη γραμμή του σχεδίου του, με το επιφανειακά συγκρατημένο αλλά γεμάτο ένταση ύφος του απήχε μακριά ακόμα και από την πρώτη παραλλαγή, του μύθου της Κάρμεν στο λιμπερέττο της όπερας. (Πάντα είχε την εντύπωση, ότι ο ανάλογος του Μεριμέ στη μουσική είναι μάλλον ο Ραβέλ με τη σοβαρή και γεμάτη πάθος μελωδία του). Ο Μπιζέ δημιούργησε άλλο, δικό του κόσμο. Η μουσική του δεν μοιάζει με σχέδιο, αλλά με πλούσια πληθωρική ελαιογραφία. Τέλειο στο είδος του δημιούργημα του Μπιζέ διατηρούσε με την πρωτότυπη εκδοχή του μύθου τη σωστή μακρινή σχέση - απόσταση που είναι αναγκαία στη μεταφορά του θέματος από ένα είδος τέχνης σε άλλο.

Ο Σταύρος Τσακίρης «μεταγλωττίζει» τον ίδιο μύθο σε τρίτη γλώσσα, σε τρίτο είδος τέχνης - εκείνο του δραματικού θεάτρου, αλλά δεν έκανε το απαραίτητο - δεν απομακρύνθηκε αρκετά από την πηγή του, την όπερα, μηχανικά μεταφέροντας τους ήρωες και το ύφος της όπερας στη σκηνή του δραματικού θεάτρου. Όλη η συμβατικότητα του είδους του μουσικού δράματος

έχει διατηρηθεί, οι ήρωες πήραν για ρόλους τις άριες σε πρόζα. Τα πρόσωπα στην όπερα συνηθίζουν να αυτοχαρακτηρίζονται άμεσα στις άριές τους, να δηλώνουν ανοικτά την ουσία των χαρακτήρων τους. Ο Τσακίρης βάζει στους ήρωες του δραματικού πια έργου να εκφράζονται με δηλώσεις, άκαμπτες και άμεσες, σαν τα ψεύτικα ξύλινα σπαθιά της όπερας. Στο στοιχείο του δραματικού λόγου οι ήρωες οφείλουν να είναι τρισδιάστατοι, ενώ με την αυτόματη μεταφορά τους από το μουσικό δράμα διατήρησαν στο έργο του Τσακίρη τη δισδιάστατη τους φύση και μοιάζουν σαν τράπουλα.

Από καιρό οι σκέψεις για καινούργια ανοίγματα προς το χώρο των μιούζικαλ απασχολούσαν το ΘΟΚ. Η περσινή προσπάθεια με τον Πιραντέλλο σε σκηνοθεσία της Μόνικας Βασιλείου ήταν πετυχημένη και ανάμεσα στους λόγους της επιτυχίας της συμπεριλαμβάνονταν και οι τρεις ακόλουθοι: ποιοτική λογοτεχνική βάση, η πρωτότυπη μουσική, γραμμένη ειδικά για την περίπτωση και το χιούμορ στην προσέγγιση του θεάτρου. Για το κείμενο της «Κάρμεν» μιλήσαμε αρκετά. Ας δούμε την μουσική πλευρά της παράστασης. Κατ' έμένα δεν ήταν αξιέπαινη τόλμη, αλλά μεγάλο θράσος να τραγουδηθούν οι ωραιότερες άριες του παγκόσμιου ρεπερτορίου σαν απλά τραγούδια, που συνοδεύουν μια θεατρική παράσταση. (Δεν έχουμε δικαίωμα να κρίνουμε τις φωνητικές δυνατότητες των ηθοποιών, από που και ως που πρέπει οι δραματικοί ηθοποιοί να μπορούν να τραγουδούν Μπιζέ). Δύσκολος και άχαρος ήταν ο ρόλος του Σάββα Σάββα, που είχε την ευθύνη της προσαρμογής της μουσικής του Μπιζέ και του Σιεντρίν και της διδασκαλίας της. Ενώ ο ίδιος ο Σάββα είναι κάτοχος πολύ θεατρικού μουσικού ταλέντου και θα μπορούσε να κάνει καλή Κάρμεν, αν ο ρόλος αυτός πραγματικά υπήρχε, αν πραγματοποιόταν καμιά φορά η αληθινή δραματοποίηση του διηγήματος του Μεριμέ. Τώρα όμως έχει να παίξει μια γενική ιδέα για την Κάρμεν. Η ίδια φαίνεται να το απολαμβάνει.

Πιστεύω, ότι η σοβαρότητα της σκηνοθέτιδας Σβετλάνας Χαραλάμπους βασίζεται στην επαγγελματική της ευσυνειδησία. Άθλος ακατόρθωτος της ζητήθηκε να πραγματοποιήσει και αυτή ρίχτηκε στον αγώνα. Η Σβετλάνα Χαραλάμπους είναι το πλέον κατάλληλο πρόσωπο για να σκηνοθετήσει ένα αληθινό μιούζικαλ στη σκηνή του κρατικού θεάτρου. Έχει τη μουσική και χορογραφική προπαίδεια, έχει μεγάλη εργατικότητα, έχει και το χάρισμα να πείθει τους ηθοποιούς να δοκιμάζουν πιο δύσκολα πράγματα από τα συνηθισμένα. Πέρσι στην ΕΘΑΛ στο έργο του Καρατζιάλε είχε εισάξει πολύ έντεχνα τη μουσική και το χορό στη σκηνική δράση. Κρίμα, που στη θέση ενός δύσκολου, αλλά σωστού στόχου, που σίγουρα θα πετύχαινε, τέθηκε μπροστά της ένας στόχος λανθασμένος.

- Ο σκηνογράφος Άγγελος Αγγελή δεν πίστεψε καθόλου, όταν ανεβάζεται ένα έργο δραματικού ρεπερτορίου και φιλοτέχνησε σκηνικά και κοστούμια όπερας. Ωραία - για την όπερα - η αρένα της πρώτης και της τρίτης πράξης, υπογραμμίζει την αναμονή του αιματηρού θεάματος, που πρόκειται να συμβεί στο κέντρο της, εντελώς συμβολικά τα βουνά της δεύτερης.

Δύο έντονα συναισθήματα με κυριάρχησαν μετά από τη πρεμιέρα της «Κάρμεν». Το ένα - η στενοχώρια για τους καλλιτέχνες, που έκαναν λάθος επένδυση, και δεύτερο - η προαισθήση, ότι η παράσταση αυτή θα έχει οικονομική επιτυχία. Αυτό δεν προσφέρει άλλωθι στο ΘΟΚ, απεναντίας αυξάνει τις ευθύνες για εκμετάλλευση κλασικών προτύπων.